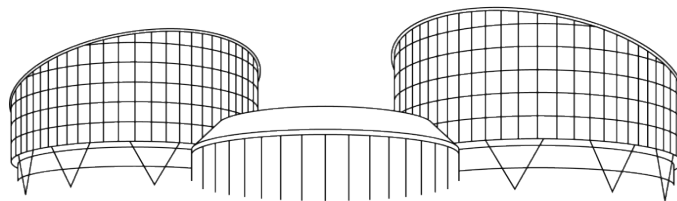

РЕШЕНИЕ ДЕЧКО РАЙКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЧКО РАЙКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 35256/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

4 февруари 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

04/05/2010

Решението е окончателно съгласно член 44 & 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото „Дечко Райков срещу България“,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Отделение в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,
Ренате Йегер (Renate Jaeger),
Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),
Райт Марусте (Rait Maruste),
Марк Вилигер (Mark Villiger),
Изабел Беро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre),
Здравка Калайджиева, *съдии*,

както и г-н Стивън Филипс (Stephen Phillips), *заместник-секретар на Отделението*,

след обсъждане в закрито заседание на 12 януари 2010 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 35256/02) срещу Република България, подадена на 16 септември 2002 г. в Съда на основание на член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българския гражданин г-н Дечко Дончев Райков („жалбоподателя“).

2. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент – г-жа М. Димова от Министерството на правосъдието.

3. На 19 октомври 2007 г. председателят на Пето отделение решава да съобщи на Правителството за подадената жалба. На основание на разпоредбите на член 29 § 3 от Конвенцията Съдът решава да се произнесе едновременно по допустимостта и по съществото на жалбата.

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО**

4. Жалбоподателят е роден през 1964 г. и живее в Беломорци, община Омуртаг.

А. Арестуването на жалбоподателя, събитията от 15 и 16 октомври 2000 г. и неговото задържане под стража

5. На 12 октомври 2000 г. жена на име И. Т., която живеела сама в махала недалеч от град Севлиево, съобщава на полицията, че предишния ден е била изнасилена от мъж, влязъл насилствено в дома ѝ. Образувано е наказателно производство срещу неизвестен извършител. В рамките на разследването полицията събира веществени доказателства на местопрестъплението. Анализът на пръстовите отпечатыци, взети на място, показва, че те съответстват на тези на жалбоподателя, който фигурира в биометричната база данни на националната полиция.

6. На 15 октомври 2000 г. към 12 часа жалбоподателят е арестуван в дома си в Беломорци, тъй като е заподозрян в изнасилването на И. Т. Заведен е в Районното управление на полицията в Омуртаг. Полицаяте информират колегите си от районното управление в Севлиево за този арест. Малко по-късно през деня двама предполагаеми съучастници на жалбоподателя са намерени и арестувани.

7. Същия ден жалбоподателят и неговите съучастници са прехвърлени с автомобил в Севлиево. Съпроводени са от трима полицаи от районното управление в града и пристигат към 20:00 часа. С постановление от същия ден жалбоподателят е задържан за 24 часа след 20:00 часа. На следващия ден задържането му е удължено на 72 часа от районния прокурор.

8. Жалбоподателят твърди, че при пристигане в полицейското управление в Севлиево бил затворен в клетка и му наредили да даде показания за изнасилването, в което е заподозрян. Той отказал да поеме всякаква отговорност. След това бил заведен в стая на втория етаж на сградата. Двама офицери от полицията го разпитвали. Закопчали го с белезници за стола, на който седял, и му нанесли няколко удара с пръчка по краката, както и юмручни удари по лицето. Полицаяте му дали листове хартия и го накарали да направи самопризнания за изнасилването на И. Т. Жалбоподателят отказал да направи самопризнания и полицаяте отново го били с юмруци. Малко по-късно един от полицаяте диктувал на жалбоподателя неговите показания; той ги написал. По време на разпита му отправяли реплики от сорта: „Как смееш да изнасилваш българка, циганин такъв!“ Към 3 часа през нощта го върнали в клетката.

9. Жалбоподателят твърди, че на 16 октомври 2000 г. към 10:00 часа го завели при следователя, отговарящ за разследването на случая с изнасилването на И. Т. Той поискал адвокатска помощ, но получил отказ. Жалбоподателят твърди, че следователят повикал двамата полицаи, провели разпита предишния ден, и те започнали да го бият с юмруци и да го ритат. Носът му се разкървал и той паднал на земята.

В този момент един от полицаите извадил дървена пръчка и се опитал да я вкара в ректума на жалбоподателя. След това го накарали да почисти кръвта си от пода и да подпише подготвените от тях документи. След разпита го прехвърлили в заведение за временно задържане в Севлиево, където надзирателите го принудили да се изкъпе и да изпере дрехите си. Дали му зимно униформено облекло и го накарали да потопи краката си в студена вода.

10. Според доклада на главния надзирател в това заведение, представен от Правителството, жалбоподателят е приет там на 16 октомври 2000 г. в 15:50 часа. При приемането на всеки новодошъл задържан, той е длъжен да се изкъпе, да се обръсне и при необходимост да изпере дрехите си. Дрехите на жалбоподателя били много мръсни и му дали затворническо униформено облекло, докато те изсъхнат.

11. На 17 октомври 2000 г. жалбоподателят е прегледан от лекаря от затворническата администрация. Жалбоподателят твърди, че в присъствие на надзирателите лекарят само го попитал дали е болен, без да го прегледа. Жалбоподателят подписал документ и бил отведен в заведението за временно задържане.

12. Правителството представя доклада на лекаря, написан на 17 октомври 2000 г. В него са записани резултатите от преслушването и измерването на кръвното налягане на заинтересованата страна. Включва описание на два отличителни знака по тялото му – една татуировка на лявото рамо и постоперативен белег от ингвинална херния. Лекарят е отбелязал, че жалбоподателят не е съобщил за никакъв конкретен здравословен проблем, нито за използване на физическа сила срещу него. Докладът е подписан от лекаря и жалбоподателя.

13. На 18 октомври 2000 г. жалбоподателят е изправен пред Районен съд – Севлиево, който трябва да се произнесе по задържането му. В началото на съдебното заседание той заявява, че сам ще осигури защитата си. След това признава, че е участвал в изнасилването на И. Т. и иска да бъде пуснат под гаранция, за да може да се грижи за жена си и двете им деца. Жалбоподателят не се оплаква от какво полицейско насилие по отношение на него. В края на съдебното заседание съдът решава да му наложи мярка за неотклонение „задържане под стража“. Жалбоподателят оспорва това решение пред Окръжен съд – Габрово, но последният го потвърждава на 23 октомври 2000 г. в негово присъствие.

14. Жалбоподателят е прехвърлян на два пъти от Севлиево в Габрово за разглеждане на две последователни молби за освобождаване. Той пребивава в заведението за временно задържане в Габрово от 20 до 24 октомври и от 8 до 11 декември 2000 г. На 11 декември е прехвърлен в Ловешкия затвор.

Б. Разследване по повод на твърдяно малтретиране от страна на полицията

15. На 1 януари 2001 г. жалбоподателят подава жалба в Прокуратурата на Върховния касационен съд и Окръжна прокуратура – Габрово. Той се оплаква от побой с цел изтръгване на самопризнания от страна на следователя, отговарящ за наказателното производство, и на двама полицаи от районното управление в Севлиево. Вследствие на подадената жалба се откриват две успоредни разследвания – от Окръжна прокуратура – Габрово и Плевенската военна прокуратура.

16. Окръжна прокуратура – Габрово идентифицира и разпитва полицаите, ескортирали жалбоподателя на 15 октомври 2000 г. Те отричат да са използвали физическа сила срещу жалбоподателя. Жалбоподателят получава също доклада от медицинския си преглед от 17 октомври 2000 г., в който няма никакви сведения за претърпяно от него насилие. При проведения разпит главният надзирател на заведението за временно задържане в Севлиево твърди, че не е забелязал никакви видими следи от бой преди или след лишаването на жалбоподателя от свобода. На основата на тези данни на 1 февруари 2001 г. Окръжна прокуратура – Габрово отказва да образува наказателно производство срещу следователя или полицаите, уличени от жалбоподателя. Това постановление на окръжната прокуратура не е оспорено от жалбоподателя.

17. Плевенската военна прокуратура също предприема разследване. Тя получава писмени показания от жалбоподателя, в които последният твърди, че бил бит от двамата полицаи, като цитира името на единия то тях. Въпросният полицай е разпитан, но той твърди, че не е участвал в задържането и разпита на жалбоподателя. Тримата полицаи, които ескортират жалбоподателя на 15 октомври 2000 г., са идентифицирани и също са разпитани. Те потвърждават, че на жалбоподателя са били поставени белезници, но отричат да са използвали физическа сила срещу него. Прокуратурата сменя показания от полицая, приел жалбоподателя при пристигането му в районното управление в Севлиево, и от полицая, който назначава 24-часовото му задържане. И двамата твърдят, че не са забелязали следи от насилие по лицето или дрехите на жалбоподателя. Военната прокуратура издирва и събира документални доказателства за задържането и медицинския преглед на жалбоподателя от 17 октомври 2000 г. (вж. параграф 12 по-горе). На основание на горепосочените доказателства с постановление от 9 февруари 2001 г. той отказва да образува наказателно производство срещу тримата полицаи от районното управление в Севлиево.

18. От 6 март до 8 ноември 2001 г. Военно-апелативна прокуратура препраща три пъти делото на Военната прокуратура в Плевен за допълнително разследване. През този период жалбоподателят е

разпитан няколко пъти, за да се уточнят конкретните прояви на насилие, на които е бил подложен, както и претърпените травми. Той твърди, че са го били с пръчка и с юмруци по краката, по торса и по лицето между 20:00 часа на 15 октомври и 3:00 часа сутринта на 16 октомври 2000 г.

19. Военната прокуратура снима показания от двамата полицаи, надзиравали помещенията за временно задържане в районното управление на 15 и 16 октомври 2000 г. Те заявяват, че в тяхно присъствие заинтересуваната страна не е била жертва на физическа агресия. Петимата надзиратели в заведението за временно задържане в Севлиево, които са присъствали на 16 и 17 октомври 2000 г., включително главният надзирател, също са разпитани. Никой от тях не е забелязал следи от физическо насилие по тялото или лицето на жалбоподателя. Освен това е установено, че жалбоподателят е бил в единична клетка в районното управление, както и в заведението за временно задържане в Севлиево.

20. По искане на заинтересуваната страна Прокурорът идентифицира и разпитва Н. А. и Х. И. – двете лица, с които е лежал заедно в заведението за временно задържане в Габрово от 20 до 24 октомври 2000 г. (вж. параграф 14 по-горе). Бившата жена на жалбоподателя, Ф.М., която го посетила на 17 октомври 2000 г., също е издирена и разпитана. По време на посещението си тя забелязала, че лицето и краката на жалбоподателя били отекли, но не съобщава за никакви други видими следи от насилие. В разговори с жалбоподателя Н. А. и Х. И. научили, че той бил бит от полицаите. Краката му били отекли, един зъб се клател и имал драскотина на задника.

21. Лекарят на заведението за временно задържане в Севлиево е разпитан за прегледа на 17 октомври 2000 г. Той твърди, че е направил пълен преглед на жалбоподателя, който бил съблечен, и не е констатирал наличието на нито един хематом, драскотина или натъртване с травматичен произход по тялото му. Той твърди, че е измерил кръвното налягане и е преслушал жалбоподателя, като не е установил никакъв конкретен здравословен проблем. Прокурорът назначава втори медицински преглед на жалбоподателя от лекаря от Ловешкия затвор, който удостоверява, че жалбоподателят има проблеми със зъбите. Прави се медицинска експертиза за установяване на произхода на зъбните проблеми на жалбоподателя, както и на евентуални външни признаци, че е претърпял посочените от него вреди. Заключение на двамата експерти е следното: ако жалбоподателят е бил бит с юмруци в лицето, би трябвало да има отоци на горната устна, лицето и венците. Според тяхното заключение зъбните му проблеми са свързани с дентална патология. Те преценяват, че една фрактура на носа би била съпроводено с отоци, кръвотечение и натъртвания. Удари с пръчка по тялото и краката със силата, описана

РЕШЕНИЕ ДЕЧКО РАЙКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

от жалбоподателя, биха предизвикали хематоми с продълговата форма, които остават видими в продължение на две-три седмици.

22. Военната прокуратура получава протоколите от съдебните заседания на 18 и 23 октомври 2000 г. пред съдилищата в Севлиево и Габрово относно законосъобразността на задържането на жалбоподателя. В тях няма никакви сведения за видими признаци от физическо насилие по лицето на жалбоподателя, а и жалбоподателят не съобщава за такива факти пред съдилищата.

23. С постановление от 11 декември 2001 г. Военната прокуратура в Плевен отказва да образува наказателно производство срещу полицаите, обвинени от жалбоподателя. Неговото заключение е основано на събраните в хода на първоначалното и допълнителното разследване доказателства. Той отбелязва, че твърденията на жалбоподателя са частично потвърдени от свидетелските показания на Н. А., Х. И. и Ф. М. Същевременно те са опровергавани от всички останали доказателства – показанията на полицаите, надзорните и лекаря от заведението за временно задържане, удостоверението за медицински преглед, заключенията на медицинските експерти, протоколите от съдебните заседания. Постановлението е потвърдено на 25 януари 2002 г. от Военно-апелативна прокуратура.

В. Наказателно преследване срещу жалбоподателя

24. От 12 до 28 ноември 2000 г. следователят, отговарящ за разследването за изнасилване, разпитва жертвата, жалбоподателя и трима свидетели. Той назначава експертиза на пръстовите отпечатъци, намерени на местопрестъплението. Провежда се очна ставка между жалбоподателя и жертвата. Всички протоколи за предприети следствени действия по отношение на жалбоподателя в досъдебната фаза на наказателното производство съдържат изявления, че той не желае адвокатска защита по време на предварителното разследване. На 29 ноември 2000 г. той се запознава с материалите по делото.

25. На 21 декември 2000 г. Районна прокуратура – Севлиево изпраща жалбоподателя пред Районен съд – Севлиево. Той е привлечен като обвиняем за изнасилването на И. Т. след насилствено влизане в дома ѝ на 11 октомври 2000 г. вечерта. По искане на жалбоподателя Районният съд му назначава служебен защитник, който осигурява адвокатската му защита през цялото производство на първа инстанция.

26. При разглеждане на делото в първоинстанционния съд съдията констатира, че прокуратурата е представила медицински свидетелства за гинекологичен преглед на жертвата, извършен на 12 октомври 2000 г., които жалбоподателят не е виждал до този момент. Съдията му дава възможност да се запознае с тях и назначава независима медицинска експертиза. Искът на жалбоподателя за тройна медицинска експертиза

е отхвърлен. Съдът изслушва свидетелите по обвинението; жалбоподателят им задава въпроси. По искане на жалбоподателя, съдът изслушва и един свидетел на защитата.

27. С решение от 14 март 2001 г. Районен съд – Севлиево признава обвиняемия за виновен за изнасилване на И. Т. и за насилствено влизане в дома ѝ. Осъжда го на петнадесет години лишаване от свобода. Според съда медицинската експертиза показва, че жертвата е била изнасилена. Намерен е пръстов отпечатък на жалбоподателя върху електрическият ключ в дома на жертвата, който свидетелства за неговото присъствие там през нощта на 11 октомври 2000 г. Показанията на И. Т. напълно съответстват на веществените доказателства и медицинските свидетелства. Версията на жалбоподателя, според когото те са били заедно с И. Т. по взаимно съгласие, е отхвърлена от съда. Няма доказателства в подкрепа на неговата версия.

28. Жалбоподателят подава жалба в Окръжен съд – Габрово. Той твърди, че безуспешно е поискал да узнае от районния съд основанията за издадената му присъда. Междувременно Правителството представя удостоверение от деловодството на районния съд, че жалбоподателят не е направил конкретно искане да се запознае с основанията за съдебното решение преди разглеждането на неговия случай от трите нива на съдебна компетентност.

29. По време на производството в апелативния съд му е назначен служебен защитник. По искане на жалбоподателя окръжният съд разпитва двама допълнителни свидетели. С решение от 5 февруари 2002 г. апелативният съд потвърждава вече издадената присъда, като приема основанията на нисшестоящата съдебна инстанция. Всички непротиворечиви доказателства – показанията на жертвата и на другите свидетели, както и медицинската експертиза, доказват, че жалбоподателят е извършил въпросните престъпления. Жалбоподателят подава жалба във Върховния касационен съд. По негово искане Окръжен съд – Габрово му изпраща копие от издадената присъда, преди делото му да бъде разгледано във Върховния касационен съд.

30. Пред Върховния касационен съд му е назначен друг служебен адвокат, който представя своите бележки по жалбата. С решение от 9 юли 2002 г. Върховният съд потвърждава решението на нисшестоящата инстанция с мотива, че всички процедурни гаранции за справедлив процес са били спазени и че нисшестоящите юрисдикции са осъдили жалбоподателя въз основа на всички събрани непротиворечиви доказателства. Освен това жалбоподателят е ползвал служебен адвокат и съдилищата са разпитали трима свидетели по негово искане.

РЕШЕНИЕ ДЕЧКО РАЙКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

31. На 2 септември 2002 г. жалбоподателят иска районният съд да му изпрати копия от основанията за присъдата, издадена на 14 март 2001 г., както и копия от решенията на окръжния съд и на Върховния касационен съд, което е изпълнено от деловодството на първоинстанционния съд на 19 септември 2002 г.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

32. Посегателството върху физическата цялост на човек с нанасяне на телесни повреди се наказва в зависимост от тежестта на претърпяните телесни повреди и страдания съгласно членове 128 – 130 от Наказателния кодекс (НК). В случай на телесна повреда от страна на служител на полицията при изпълнение на служебните му задължения, член 131 от НК предвижда лишаване от свобода до дванадесет години.

33. Съгласно членове 186 – 190 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (по-долу НПК), който е в сила към съответния момент, прокурорът е длъжен да образува наказателно производство, ако има сведения за извършване на престъпление и ако има достатъчно данни, за да се заключи, че въпросната вреда съставлява престъпление.

34. Член 194 от НПК дава право на заинтересованите лица да оспорват отказа на прокурора да образува наказателно производство пред висшестоящия прокурор.

35. Съгласно член 388 от НПК наказателните производства срещу персонал на Министерството на вътрешните работи се разглеждат от военните съдилища. В такива случаи образуването на наказателно производство и контролът върху предварителното разследване се възлагат на Военната прокуратура.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

36. Жалбоподателят твърди, че е бил подложен на жестоки мъчения от страна на полицията и на следователя, че държавните органи не са изпълнили задължението си за провеждане на ефективно разследване на събитията около задържането му и през първите два дни от задържането му. Той се позовава на член 3 от Конвенцията:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.”

А. Допустимост

37. Съдът констатира, че жалбата не е явно лишена от основание по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Съдът отбелязва, че няма никакво друго основание за недопустимост. Следователно жалбата трябва да бъде обявена за допустима.

В. По същество

38. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е изтъкнал две основания от гледна точка на член 3 от Конвенцията. Едното е свързано с твърденията за малтретиране от страна на служителите на полицията и следователя, а другото се отнася до ефективността на следствието. Според Съда и двете основания трябва да бъдат разгледани последователно.

1. Твърдяно малтретиране

а) Становища на страните

39. Жалбоподателят твърди, че след пристигането му в районното управление в Севлиево, на 15 октомври 2000 г., е бил бит от полицаите, които са го ескортирали малко по-рано през деня. Допълнително бил бит от служителите на полицията по време на разпитите при следователя на 16 октомври 2000 г. Проявите на насилие, претърпени от него, били особено тежки – удари с пръчка по краката и торса, както и юмручни удари по лицето и тялото. Освен това твърди, че един полицай се опитал да го изнасили с помощта на дървена пръчка.

40. Според Правителството твърденията на жалбоподателя не се потвърждават от никакви доказателства и се опровергават от резултатите на разследването, проведено от Военната прокуратура. То подчертава, че медицинските доказателства противоречат на твърденията на жалбоподателя. В медицинското удостоверение, издадено след прегледа на 17 октомври 2000 г., не са отбелязани никакви следи от насилие. Сравнението на резултатите от медицинската експертиза, назначена от Прокуратурата, и от показанията на разпитаните свидетели по време на следствието показва, че няма обективни следи от физическо насилие с интензивността, описана от жалбоподателя. Правителството счита, че служителите на полицията и следователят са изпълнили професионалните си задължения при спазване на правилата на вътрешното право и зачитане на физическата неприкосновеност на жалбоподателя.

б) Преценката на Съда

41. Съдът напомня, че за да попада в приложното поле на член 3, малтретирането трябва да достига минимално равнище на суровост. Преценката на този минимум е относителна: тя зависи от всички обстоятелства по случая и в частност от продължителността на малтретирането, неговите физически или психически последици, а понякога и от пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. Когато един човек е лишен от свобода, използването на физическа сила срещу него, ако не е абсолютно наложена от собственото му поведение, е посегателство върху човешкото достойнство и по принцип е нарушение на правото, гарантирано от член 3 (*Лабита срещу Италия (Labita c. Italie)* [ГК], (реш.) № 26772/95, § 120, ЕСПЧ 2000-IV).

42. Твърденията за малтретиране трябва да бъдат подкрепени пред Съда с подходящи доказателства. За да се установят фактите, той приема да прилага принципа на доказване "извън всякакво съмнение", изискващ наличието на съвкупност от доказателства или достатъчно сериозни, точни и взаимосвързани неопровержими презумпции (*Ирландия срещу Обединено Кралство (Irlande c. Royaume-Uni)*, Серия А, реш. № 25, 18 януари 1978 г., § 161 в края).

43. Съдът, като има предвид субсидиарния характер на задачата си, както и задължението да не влиза в ролята на нова инстанция при установяване на фактите, освен ако обстоятелствата не го налагат, припомня, че твърденията за злоупотреба са обект на особена бдителност от негова страна (вж. *Рибич срещу Австрия (Ribitsch c. Autriche)*, Серия А, реш. № 336, 4 декември 1995 г. § 32). Той отбелязва също така, че за разлика от делото *Клаас срещу Германия (Klaas c. Allemagne)*, Серия А, реш. № 269 (22 септември 1993 г., § 30), вътрешните съдилища не са направили преценка на фактите около арестуването и двата първи дни от задържането на жалбоподателя (вж. параграфи от 15 до 23 по-горе). Ето защо Съдът трябва да направи собствена преценка на фактите въз основа на наличната информация, като спазва установените в практиката си правила.

44. За да може да установи въпросните факти, Съдът задължително трябва да съпостави твърденията на жалбоподателя с тези, представени от Правителството – в случая медицински удостоверения, показания на няколко свидетели, документални доказателства, свързани със задържането на жалбоподателя. Доколкото тези доказателства са били събрани по време на разследването от Военната прокуратура, чиято ефективност също се оспорва от жалбоподателя, Съдът прави отделна оценка на съответствието на това разследване с процедурните изисквания на член 3.

45. В жалбата си до Съда жалбоподателят описва особено тежки прояви на насилие, които е претърпял по време на първите два дни от

задържането си – първоначален побой при пристигането му в районното управление в Севлиево, последван от няколко часа разпит, съпътстван с умишлено насилие от страна на служителите на полицията по нареждане на следователя (вж. параграфи 8 и 9 по-горе). Според установената практика на Съда прояви на насилие с такава интензивност, претърпени от задържано лице, явно излизат извън полето на приложение на член 3 (вж. например *Томази срещу Франция* (*Tomasi c. France*), Серия А, реш. 241-А, 27 август 1992 г., § 115) и трябва да се квалифицират като изтезание (вж. *Селмуни срещу Франция* (*Selmouni c. France*) [ГК], реш. № 25803/94, §§ 102 – 105 ЕСПЧ 1999-V). При все това такива твърдения трябва да бъдат подкрепени с доказателства – например медицински свидетелства, показания на свидетели, заключения в експертизи, т.е. „съвкупност от признаци или достатъчно сериозни, точни и взаимносвързани неопровержими презумпции”.

46. Съдът отбелязва на първо място, че заинтересованата страна е била прегледана от лекар на 17 октомври 2000 г. (вж. параграф 11 по-горе), т.е. в деня след разпита от следователя и два дни след първия разпит от полицаите (вж. параграфи 8 и 9 по-горе). Според съдържанието на медицинския доклад (вж. параграф 12 по-горе), както и според показанията на лекаря, който го е написал (вж. параграф 21 по-горе), на жалбоподателя е направен пълен външен преглед, при който не са установени никакви видими следи от физическо насилие. От своя страна жалбоподателят не е представил никакво медицинско свидетелство или медицински доклад с констатации, които се различават от тези в медицинския доклад от 17 октомври 2000 г.

47. Според заключенията на медицинските експерти, привлечени от Военната прокуратура при последващото разследване, от насилие, каквото описва жалбоподателят, биха останали видими следи в продължение на две-три седмици след събитията от 15 и 16 октомври 2000 г. (вж. параграф 21 по-горе, в края). През същия период жалбоподателят се е явил пред две различни съдебни инстанции в два различни града – Севлиево и Габрово, за да оспори законността на задържане си под стража (вж. параграф 13 по-горе). В тази връзка следва да се напомни, че правото да бъде изправен своевременно пред съдия, което жалбоподателят е бил в състояние да упражни в този случай, е една от най-ефективните съществуващи мерки за предпазване на задържания от риска от упражняване на насилие от страна на полицаи или следователи през първите дни на задържането му (вж. *Аской срещу Турция* (*Aksoy c. Turquie*), 18 декември 1996, § 76, *Сборник решения* 1996-VI). За отбелязване е, че жалбоподателят не се оплаква от такива действия пред тези юрисдикции, протоколите от съдебните заседания не съдържат никакви данни за влошаване на неговото

физическо състояние (вж. параграф 22 по-горе), които не биха могли да останат незабелязани според заключението на експертите.

48. При разследването, проведено от Военната прокуратура, жалбоподателят се опитва да потвърди версията си с помощта на показанията на бившата си жена и на двамата си съкилийници от заведението за временно задържане в Габрово (вж. параграф 20 по-горе). Съдът отбелязва, че показанията на Н. А. и Х. И. възпроивеждат това, което те са чули в разговорите си с жалбоподателя. Според Съда свидетелствата на Н. А. и Х. И. и на бившата жена на жалбоподателя не могат да предизвикат съмнение в заключенията на експертите (вж. параграф 21 по-горе) и в медицинския доклад на лекаря от затворническата администрация.

49. В допълнение, показанията на всички останали разпитани свидетели противоречат на версията за фактите, представена от жалбоподателя. Вярно е, че уличените от него полицаи са включени в тази група свидетели и техните показания не могат да се квалифицират като дадени от безпристрастни свидетели. Независимо от това, тяхната версия за фактите се подкрепя от двамата надзиратели на помещенията за задържане в районното управление в Севлиево, от петимата представители на охраната в заведението за временно задържане в същия град и от лекаря на затворническата администрация (вж. параграфи 19 и 21 по-горе).

50. В заключение, като взе предвид всички налични доказателства, включително твърденията на жалбоподателя, медицинските и документалните доказателства, както и показанията на свидетелите, Съдът не намира за установено извън всякакво основателно съмнение, че жалбоподателят е бил подложен на малтретиране, забранено от член 3. Следователно няма нарушение на тази разпоредба от Конвенцията в нейния материално-правен аспект.

2. Ефективност на разследването

а) Становища на страните

51. Жалбоподателят се оплаква от неефективността на разследването на Военната прокуратура във връзка с претърпяното от него малтретиране. Той е убеден, че разследването не е било проведено така, че да бъдат идентифицирани и наказани лицата, които са го подложили на нечовешко и унизително малтретиране.

52. Правителството се противопоставя на това становище. То счита, че проведеното разследване от Военната прокуратура на основата на тези твърдения напълно отговаря на процедурните изисквания на член 3 от Конвенцията. Въпросното разследване е проведено ефективно и задълбочено – Военната прокуратура е събрала всички адекватни и необходими доказателства за установяване на фактите около

арестуването и задържането на жалбоподателя, вследствие на което е стигнала до заключението, че жалбоподателят не е бил подложен на нечовешко и унижително отношение.

б) Преценката на Съда

53. Съдът припомня, че когато едно лице твърди, че е претърпяло от полицията или други подобни структури на държавната администрация тежки прояви на насилие, незаконни и противоречащи на член 3, тази разпоредба, в съчетание със задължението на държавата по силата на член 1 от Конвенцията да осигурява „...на всяко лице под [своята] юрисдикция правата и свободите, определени (...) в тази Конвенция“, изисква имплицитно провеждането на ефективно официално разследване. Това разследване трябва да даде възможност за идентификация и наказване на отговорните лица (вж. *Асенов и други срещу България (Assenov et autres c. Bulgarie)*, 28 октомври 1998 г., § 102, *Сборник решения* 1998-VIII).

54. Член 3 постановява въпросното разследване да бъде достатъчно „задълбочено“: органите, натоварени с неговата реализация, се стремят да установят добросъвестно обстоятелствата, без да пренебрегват съответните доказателства или да бързат да прекратят разследването въз основа на необосновани или прибързани констатации (вж. наред с други, *Асенов и други срещу България*, цитирано по-горе, §§ 103 – 105). Органите са длъжни да пазят и събират необходимите доказателства за установяване на фактите, независимо дали това са показания на свидетели или веществени доказателства (вж. *Зелилов срещу Гърция (Zelilov c. Grèce)*, реш. № 17060/03, § 56, 24 май 2007 г.).

55. Относно фактите по настоящото дело Съдът отбелязва, че малко след получаване на жалбата на жалбоподателя от 1 януари 2001 г. Прокуратурата провежда две разследвания по неговите твърдения за малтретиране. Първото се провежда от Окръжна прокуратура – Габрово и касае, наред с други въпроси, изпълнението на задълженията на следователя, оспорено от жалбоподателя. След един месец прокуратурата стига до заключението за липса на доказателства. Последното не е оспорено от жалбоподателя (вж. параграф 16 по-горе).

56. Относно разследването, проведено от Плевенската военна прокуратура, неговата цел е да установи дали жалбоподателят е бил бит от полицаите от районното управление в Севлиево (вж. параграфи 17 и 35 по-горе). За да провери версията за фактите представена от жалбоподателя, Военната прокуратура събира различни видове относими доказателства: медицински (вж. параграфи 17 и 21 по-горе); документални (вж. параграфи 17 и 22 по-горе); показания на полицаите, уличени от жалбоподателя (вж. параграф 17 по-горе); показания на другите служители на полицията, присъстващи в

районното управление на 15 и 16 октомври 2000 г. (вж. параграфи 17 и 19 по-горе).

57. Вярно е, че през периода от март до ноември 2001 г. Военно-апелативна прокуратура нарежда на нисшестоящата прокуратура да извърши три допълнителни разследвания. Съдът счита, че трикратното връщане на досието не причинява ненужно забавяне на разследването и дава възможност на Плевенската военна прокуратура да събере посъществени доказателства за проверка на двете противоположни версии на фактите – тази на жалбоподателя и тази на уличените полицаи. След тях Военната прокуратура разширява разследването си за периода след двата първи дни от задържането на жалбоподателя, за да установи дали други лица, неучаствали в арестуването и разпита на жалбоподателя – охраната на заведението за временно задържане, съдиите от Севлиевския и от Габровския съд, жената на жалбоподателя и неговите съкилийници, – са видели следи от насилие по тялото и лицето му (вж. параграфи 19, 20 и 22 по-горе). Военната прокуратура проверява надеждността на констатациите в медицинския доклад от 17 октомври 2000 г., като разпитва лекаря от затворническата администрация и назначава независима медицинска експертиза (вж. параграф 21 по-горе).

58. Съдът отбелязва също така, че в своето разследване Военната прокуратура не е привилегирovala версията на полицаите в ущърб на тази на жалбоподателя. Последният е участвал активно в процеса на установяване на фактите. По негово искане Военната прокуратура предприема мерки за идентификация и разпит на негови съкилийници и на бившата му жена (вж. параграф 20 по-горе). Военната прокуратура е съпоставил двете противоречиви версии за фактите с показанията на безпристрастните свидетели, както и с медицинските и документалните доказателства. Въз основа на тези констатации и оценки Съдът счита, че решението на Плевенската военна прокуратура от 11 декември 2001 г. да не се образува наказателно производство срещу полицаите не е нито прибързано, нито лишено от основания. Същото важи и за постановлението на Военно-апелативната прокуратура по жалбата от 25 януари 2002 г.

59. Като взима предвид гореизложените доказателства, Съдът не намира никакво значително нарушение в разследванията, проведени въз основа на твърденията на жалбоподателя за претърпяно нечовешко или унизително отношение от страна на полицията или на следователя. Следователно няма нарушение на член 3 от Конвенцията в неговия процесуален аспект.

ДРУГИ ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ

60. Жалбоподателят се оплаква, че претърпяното от него жестоко насилие било свързано с неговата принадлежност към ромското малцинство, а също и от отсъствие на разследване по този въпрос. Жалбоподателят се оплаква от прекомерната продължителност на задържането си под стража. Той счита, че присъдата му е несправедлива. Оплаква си още, че съдилищата са отказали да съберат някои доказателства, които той е поискал, че не е получил копия от мотивите за издадената присъда от първоинстанционния съд и не е бил защитаван от служебен адвокат в досъдебното производство.

61. Като взе предвид всички представени пред него доказателства и в рамките на своята компетентност по направените твърдения, Съдът не установява никакви външни признаци за нарушаване на правата и свободите, гарантирани от Конвенцията или нейните Протоколи. Следователно тази част от жалбата е явно лишена от основания и Съдът я отхвърля в приложение на член 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима в частта ѝ за мотивите, основани на член 3 от Конвенцията, и за недопустима в останалата част;
2. *Постановява*, че не е налице нарушение на член 3 от Конвенцията по отношение на неговия материално-правен аспект;
3. *Постановява*, че не е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в неговия процесуален аспект.

Изготвено на френски и съобщено писмено на 4 февруари 2010 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Стивън Филипс
Заместник-секретар

Пеер Лоренцен
Председател